Философия и икономика

Компаниите на бъдещето търсят философи на действието –

лидери с визия. Кой ги подготвя?

Проф. Стефано Д'Анна, автор на романа "Школата за богове"

В близко бъдеще всяка организация – от най-малкото предприятие до най-голямата мултинационална компания – ще представлява идеологическа компания и ще притежава определена философия. Съдбата на човек, успехът и дълголетието на една компания, както и богатството на цяла една нация зависят от тяхната ценностна система и са резултат от тяхната философия. На върха на всяка организационна пирамида ще стоят философи на действието, поети и индивиди с визия – прагматични утописти. Кой ги подготвя?

Икономиката е начин на мислене

Представете си, че посещавате отдавна основан колеж – кампуса на водещ университет – от ранга на „Лига Айви" в Съединените щати или едно училище от „Ръсел груп" във Великобритания. Ако потърсите Философския факултет или Департамента по хуманитарни и класически науки едва ли ще се объркате. Ще ги откриете в най-затънтените ъгли на кампуса – възможно най-далеч от Икономическия факултет. Това физическо позициониране е емблематично за концептуалната отдалеченост, която до ден днешен разделя двете дисциплини. Самите те се възприемат като непознати една за друга, въпреки че всъщност философията и икономиката са двете лица на една и съща реалност. Всъщност икономиката не се осъществява от икономисти и те не са в състояние да я обяснят без да намесят и философията в уравнението. Богатството на дадени нации, както и недоразвитостта на други не може да се обясни от икономисти. Съществува нещо в невидимия свят на дадена държава, организация или човек и в самите корени на Същността и именно то е същинската причина за това, което наблюдаваме във външния свят, светът на явленията. Всичко видимо е продукт на невидимото, така както хелиографското копие предшества физическата конструкция. Икономиката на една нация, съзряването на нейните институции или хармонията в гражданския и политическия живот не може да бъде обяснена от икономисти, а по –скоро от системата от ценности и вярвания, както и от философията, която притежава съответната нация.

Съвременна Япония като пример

Философия и икономика, точно както визия и реалност, са едно и също нещо. Това твърдение се отнася както за корпорациите, така и за цели нации. Пример за тази теория е съвременна Япония. Япония губи две войни. Втората световна война завършва трагично именно с нейното поражение – с разрушаването на цели два града от атомни бомби. Япония е изключително пренаселена, населението й говори изумително труден, почти невъзможен език и се намира в средата нищото. Японците едва изплуваха от средновековната си култура и на всичкото отгоре не притежават каквито и да било природни ресурси. Икономистите не са в състояние да предложат някакво убедително обяснение за изумителния икономически растеж на Япония. Ние няма да можем да проумеем как тя се превърна във втората най-силна икономика в света, ако не опознаем и не разберем нейните културни традиции – от оризовата култура до самурайската традиция. Няма да можем да проумеем защо Япония се развива толкова бързо или защо социалната й спойка е толкова силна без да познаваме издръжливостта и значимостта на

ценностната ѝ система, качеството и духа на моралните ѝ принципи и без да се вгледаме детайлно в корените на нейната култура и в дълбочината на Конфуцианството, което я подхранва.

Етичната ДНК на Япония

Конфуцианството не е религия, а житейска философия, която функционира като силно социално лепило. Привнесено от Китай, Конфуцианството предлага на Япония нейната етична ДНК. В днешни дни първоначалното наследство (съставено от шестте основни добродетели, препоръчвани от Конфуций) е сведено до пет добродетели: Справедливост (i), Церемониалност (li), Познание (chih), Вяра (hsin) и Лоялност (chung). Шестата добродетел Състрадание/Великодушие (Jen) с времето била напълно загърбена, а Лоялността постепенно придобивала все по-голямо значение, докато в крайна сметка се превърнала в основната добродетел в системата от етични ценности на съвременна Япония. Този поврат в етичната ДНК на съвременна Япония, случил се в невидимите корени на страната, е преместил планини в икономиката ѝ, ясно показвайки, че богатството и благоденствието на една държава и стабилността на нейните институции е отражение на начина ѝ на мислене, чувстване и най-вече на философията ѝ. Ценностната система, качеството на мислене и идеите на една държава – с една дума философията ѝ – е причината, а нейната икономика е следствието.

Краткият век

Преобразуването на бившия Съветски съюз и икономическата му система е пример за епохален политически и икономически преход в резултат на висша промяна на визията и на рязкото разместване на пластовете в ценностната система на една държава. Когато президентът Михаил Горбачов беше гост на Европейската школа по икономика в Рим, произнесе в речта си (която държа пред студентите ми и академичната общност) думите, по-скоро качествата, които само няколко години по-рано разклатиха политическото равновесие на света наред с установеното петдесетгодишно статукво: Благородство, Морал, Доброта и дори Милосърдие. В своята историческа реч, отправена към великите нации на Западния свят, той говори за “Одухотворяването на живота”. Този пълен поврат във визията на Съветския съюз предопредели рухването на продължилото твърде дълго състояние на политически конфликти и военно напрежение, наречено “Студената война”, чието емблематично отражение намери израз в падането на Берлинската стена. Събитието беляза преждевременния край на XX век, наречен от там насетне “краткият век”.

Философията е икономика

Уравняването, което прилагаме към икономиките на нациите би могло да се разпростре и до индивидите и компаниите. Финансовата съдба на един човек, както и успехът и дълголетието на дадена корпорация, зависят от неговите принципи и морални ценности, от качеството на неговите идеи и убеждения, от философията му. Всяка компания, без значение колко е голяма, се нуждае от философия. Всяка успешна организация на бъдещето трябва да е положена върху идеологически основи. Зад кормилото на компаниите и мултинационалните корпорации ще застанат прагматични утописти, философи на действието и поети, способни да виждат отвъд границите на своите организации, способни да проникват и да ги подхранват в корените. Светът се нуждае от такива мъже и жени – лидери с визия и прагматични мечтатели, способни да подхождат към политиката и бизнеса така, сякаш служат на определена кауза. Те трябва да се отдадат на тази кауза компетентно, ефективно, честно, с една дума – цялостно. Без тях всякакъв прогрес е невъзможен. Ако университетите не подготвят подобни кадри и не се ангажират с подобна задача, кой ще поеме тази отговорност?

Корпоративното дълголетие

Компаниите загиват млади в световен мащаб. Средната продължителност на живота им е не повече от 12 до 14 години. Дори най-мощните корпорации рядко празнуват над четиридесетгодишен рожден ден. Философията на основателя – заложените от него светли ръководни принципи още в самото начало – решава каква ще е продължителността на живота на компанията. За да се постигне дълъг живот е нужно атомите на вечността да се вплетат в

тъканта на нейното съществуване. Безсмъртна институция може да се създаде само от безсмъртен основател. Рим, вечният град, който наскоро отпразнува 2 800 години непрекъснат живот, е пример за едно дълготрайно начинание, което няма как да обясним без да се позовем на неговия основател и качествата му на безсмъртно същество (Ромул бил обожествяван и почитан от римляните като бог Квирин – учредителят на най-важните институции на римската гражданска община). Друга такава институция е Католическата църква – най-голямата и най-дълголетна мултинационална компания в света. И не е случаен фактът, че самият неин основател се приема за безсмъртен. Отвъд успешната и дълголетна компания винаги стоят идеите и принципите на един философ на действието – прагматичен мечтател. Отвъд видимите активи на дадена компания – нейните сгради, превозни средства и машини, офиси, складове и магазини, както и зад армията от работници и служители, мениджъри, доставчици и всевъзможни акционери неизбежно стои един човек – един индивидуалист и неговата мечта. Подобна институция не би съществувала без определена философия – блестящата идея, създала компанията, ударът на камертона, който все още резонира във всички нейни клетки, карайки ги да вибрират в унисон. Когато основателят вече не е на мястото си, когато няма кой да поеме наследството му, неговата философия пресъхва и компанията започва да загива.

Да забравиш корените си

Организациите забравят произхода си и умират или едва оцеляват, губейки спомена за мечтата, породила съществуването им. Миналата година, посещавайки един от кампусите на Бруклин Колидж в центъра на Ню Йорк, попитах декана какво е мотото на поверения му славен колеж, който тъкмо бе навършил 80 години. Въпросът ми отне цялото време на срещата ни и бяха нужни няколко смущаващи телефонни разговора с част от персонала, за да се стигне до откритието на латинския афоризъм, заключил в себе си идеите и убежденията, закодирани в корените на колежа: „Nil sine magno labore”. Вече никой не знае значението му.

Веднъж бях поканен като ключов оратор на форума „Canon Concerto”, който се провеждаше в Будапеща – ежегодно събитие, провеждащо се в различни европейски столици и събиращо заедно за няколко дни мениджъри, клиенти и доставчици. Подготвяйки речта си, която щях да изнеса пред повече от хиляда европейски мениджъри за Canon, за мое голямо учудване открих, че те нямат никакъв спомен за основателя на компанията – доктор, хуманитарист и запален будист. Основателят бе създал компанията преди почти осемдесет години, през 1933-а. Завещанието му гласеше, че компанията трябва да използва технологиите си само и единствено в полза на хората и никога с цел да произвежда оръжия или части за оръжейната индустрия. Те дори не си спомняха произхода на названието “Canon”, именувано на будистката богиня на състраданието.

Ще ви дам още един пример – сензационният случай с най-дълго просъществувалата в света фамилна компания – японската Kongo Gumi, която изчезна от лицето на земята след повече от 1 400 години, защото загърби мисията си и се отклони от ръководните принципи както на основателите си, така и на корпоративната философия. Японската компания, строяща храмове, Kongo Gumi, управлявана от наследниците на основателите й още от 578 г., приключи впечатляващия си развой през 2006 г., след като настоящата й управа взе решението да строи апартаменти вместо храмове. С този пример нямам за цел да твърдя, че нещата в идеите или в корените на компанията не трябва да се променят. Една корпорация може да се промени из основи и дори да се създаде наново, стига това да бъде сторено от истински лидер.

Temenos Group – история на успеха

Джордж Кукис, основател и президент на Temenos и човек, създал сам себе си. Грък, имигрирал първо в Великобритания, а в последствие в Австралия, Джордж Кукис купува малка фалираща компания и привлича малък капитал, за да създаде Temenos. За по-малко от двадесет години под негово ръководство Temenos се превръща от непечеливша компания с два офиса и персонал от 34 човека в първостепенна компания за софтуеърно банкиране в световен мащаб с 5 000 служители, действаща на пет континента. Понастоящем Temenos е една от петте водещи компании в областта на корпоративното управление. Офисът на г-н Кукис се помещава в

Женева, на третия етаж в административната сграда Temenos, находяща се на емблематичния адрес Place des Philosophes. Ако имате възможността да го срещнете, загледайте се в яката на сакото му. Именно там ще откриете ключа към неговата предприемаческа философия и тайната на успеха му – златна значка за ревер с формата на ключ. “Ние развихме това, което вярвах, че е ядрото на нашия успех – култура, поставяща хората на върха на пирамидата. Всеки в Temenos носи значката на ревера си, за да не забравя никога, че ХОРАТА СА КЛЮЧЪТ. И този принцип, приложен истински, се явява възможно най-мощната идея. Той е като приливна вълна – тя няма как да бъде спряна.” Организационната пирамида на Temenos е неразривно свързана с философията на лидера си. Като при всички корпоративни лидери една златна нишка свързва образа на Джордж Кукис и личната му съдба с тази на организацията и хората му. Едно от предпочитаните от него твърдения гласи: “Никога не се разболявам, нямам време за подобни неща”. То повдига въпроса за физическото здраве на предприемача, съвпадащо със здравето на неговата икономика. Здравето е богатство. Царят е царството и царството е царят. Когато царят е болен, боледува и царството.

Световна Школа за лидери с визия

Мечтая за революция.

За ново поколение лидери с визия.

Мечтая за Школа, която „помни”,

че „мечтата” е най-реално съществуващото нещо.

Един човек прави разликата. Винаги. За една корпорация, както и за цяла една държава, разделителната линия между победата и загубата, между прогреса и упадъка, между свободата и робството, между това да останеш жив или да изчезнеш винаги се чертае от един човек с мечта и чувство за величие – Лидер с визия. Светът се нуждае от тези специални индивиди. Те се явяват най-стратегическият ресурс за икономическия растеж и човешкото развитие на нациите. Тяхната подготовка изисква индивидуален подход и внимание. Те трябва да се коват един по един, клетка по клетка. Традиционните училища и масовите университети не са в състояние да сторят това. Нужно е да създадем специални школи за тяхната подготовка. Ако се окажем способни да ги “произвеждаме”, бихме могли да разрешим всички проблеми на планетата – от ендемичната бедност до замърсяването и от конфликтите до престъпността. Способността преднамерено да се създават безупречни лидери и прагматични мечтатели би било най-великото научно откритие на всички времена. Имайки предвид това на Истанбулския форум през 2009 г. аз лансирах програмата „Бъдещи лидери на света”, предназначена изключително за подготовка на лидери с визия. Тази програма няма за цел да копира вече отработен набор от убеждения и вярвания, нито да предлага на студентите придобито от книгите и наложено отвън познание, еднакво за всички. Тя се осъществява във Флоренция, където геният и съвършенството вдъхновиха Ренесанса и където днешните студенти се учат как да отглеждат по-висши идеи и да развиват шестото и седмото си чувство – интуицията и мечтаенето… Тук те се учат как да преодоляват и надскачат вътрешните си ограничения, как да култивират независимо мислене и истинска страст към свободата и величието. Изкуството, музиката, театъра, философията, идейната философия, креативната психология и търсенето на истината се явяват инструментите, които разширяват тяхната визия и осветяват вътрешните им качества, като така развиват идеите и ценностите на Лидера с визия. Следващата стъпка в Проекта е програмата „Бъдещи лидери на света” да се разшири от национална, връчваща стипендии програма в амбициозен благотворителен проект – създаването на световна школа, която да съумява да посреща реалните проблеми на цивилизацията ни, а именно недостига на отдадени на каузата хора, способни да пораждат смели идеи и изцяло да се отдадат на тяхната реализация. Тези мъже и жени са същинското богатство на всяка една нация. Без тях всякакъв прогрес би бил невъзможен.